
กิจกรรมศิลปะ สีสันแห่งบ้านของฉัน เพื่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ศิลาลัย พัดโบก¹

ศิรินทิพย์ ยอดเส่นหา²

รับบทความ : 15 กรกฎาคม 2568

แก้ไข : 14 ตุลาคม 2568

ตอบรับตีพิมพ์ : 29 ตุลาคม 2568

¹ สาขาศิลปะและการออกแบบ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร อีเมล : silalai.p@siu.ac.th

² สาขาดิจิทัลอาร์ต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร อีเมล : sirinthip.y@siu.ac.th

บทคัดย่อ

กิจกรรมศิลปะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะในด้านอารมณ์และทักษะทางสังคม เนื่องจากศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ปราศจากข้อจำกัดจากกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ ภาพวาดจึงเปรียบเสมือน “หน้าต่าง” ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เข้าใจโลกภายในของเด็ก ทั้งในมิติความรู้สึก ความคิด และบุคลิกภาพเฉพาะตัว นอกจากนี้ สีที่เด็กเลือกใช้ยังสะท้อนภาวะอารมณ์และสามารถใช้เป็นเครื่องมือทางจิตวิทยาในการเรียนรู้และพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กจึงมิได้เป็นเพียงการสร้างผลงาน แต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการอย่างรอบด้าน ครอบคลุม ร่างกาย ความคิด อารมณ์ และสังคม

กระบวนการศึกษานี้อาศัยการรวบรวมและเปรียบเทียบทฤษฎีทางพัฒนาการเด็กที่หลากหลาย ทั้งทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านการเล่น ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และทฤษฎีพุทปัญญา เพื่อนำไปสู่การกำหนดหัวข้อ “สีสันบ้านของฉัน” ที่เหมาะสมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์ ข้อมูลจากกิจกรรมถูกสรุปและอภิปรายผลในเชิงวิชาการ โดยเน้นข้อสังเกตสำคัญว่า ศิลปะในฐานะกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยสามารถสะท้อนมิติภายในของเด็ก และเป็นเครื่องมือบูรณาการที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาแบบองค์รวม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าศิลปะไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ แต่ยังเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาอารมณ์ สังคม และ การเรียนรู้อย่างสมดุลในช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของชีวิต

คำสำคัญ : ศิลปะ, เด็กปฐมวัย, พัฒนาการเด็ก, ความคิดสร้างสรรค์

Art activity ‘Colors of My Home’ for early childhood development

---

Silalai Phadboke¹

Sirinthip Yodsaneha²

Received : July 15, 2025

Revised : October 14, 2025

Accepted : October 29, 2025

¹ Lecture Faculty of Liberal Arts, Shinawatra University E-mail : silalai.p@siu.ac.th

² Lecture Faculty of Liberal Arts, Shinawatra University E-mail : sirinthip.y@siu.ac.th

Abstract

Artistic activities are a significant tool for fostering the development of young children, particularly in the emotional and social domains. Art provides a unique opportunity for children to engage in free self-expression, unconstrained by adult-imposed rules. Consequently, children's drawings serve as a "window" into their inner world, offering insights into their feelings, thoughts, and individual personalities. Furthermore, the colors selected by a child can reflect their emotional state and be utilized as a psychological instrument for effective learning and development. Therefore, art activities for children are not merely about producing a final product; they represent a comprehensive learning process that promotes holistic development, encompassing physical, cognitive, emotional, and social dimensions.

This study's methodology involved collecting and comparing of multiple child development theories, including Play-Based Learning Theory, Psychoanalytic Theory, and the Theory of Multiple Intelligences. This theoretical synthesis informed the design of the theme "The Colors of My Home" for an action research project. The data derived from the activities were analyzed, with the findings summarized and discussed academically. A key observation is that art, as a learning activity for young children, reflects their inner dimensions and serves as an effective integrative tool for holistic development. The results indicate that art not only enhances creativity but also provides a crucial foundation for balanced emotional, social, and cognitive learning during this most critical stage of life.

Keywords: Art, Early Childhood, Child Development, Creativity

บทนำ

ช่วงปฐมวัยถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่สุดของการเจริญเติบโต ซึ่งเด็กจะพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยเฉพาะพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ทั้งหมดล้วนเป็นทักษะพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้ในอนาคต หนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการนี้อย่างสร้างสรรค์คือ “ศิลปะ” โดยเฉพาะการวาดภาพที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และอารมณ์ภายในอย่างเสรี การจัดกิจกรรมศิลปะจึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมพัฒนาการทางกายภาพ แต่ยังเป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาและสังคมที่สำคัญ

กิจกรรม “สีน้ำแห่งบ้านของฉัน” เป็นกิจกรรมหนึ่ง que ออกแบบมาเพื่อเปิดพื้นที่ให้เด็กได้ถ่ายทอดมุมมอง ความรู้สึก และจินตนาการเกี่ยวกับ “บ้าน” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความรักร ความปลอดภัย และอัตลักษณ์ส่วนบุคคล ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างเป็นธรรมชาติ การศึกษาในบทความนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของศิลปะกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะในแง่ของกล้ามเนื้อมัดเล็ก จินตนาการ และอารมณ์ผ่านกิจกรรมดังกล่าว

พัฒนาการของช่วงเด็กปฐมวัย

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมทั้งตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ ผ่านการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ ภายใต้อุปสรรคสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ โดยสอนจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุข และเหมาะสมตามวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ช่วงปฐมวัยถือเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของการเจริญเติบโต เหมาะสมในการปูพื้นฐานเพื่อยกระดับการพัฒนา คุณภาพชีวิต รวมไปถึงบุคคลิกภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต (Jungpanich & Ployluan, 2023; ศุภศรี สุติยาภรณ์, 2567)

พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย จะต้องมีการฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากในการดำรงชีวิตของเด็กในช่วงปฐมวัย โดยเป็นอวัยวะหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง (ปรารถนา กุศลโกมล และ สุรสา จันทนา, 2565) ทั้งนี้เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เด็กสามารถพัฒนาส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะความสามารถด้านทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก (สุพรรณิ ดัดฤยาวัตร และ วตาภรณ์ พูลผลอำนวย, 2567)

พัฒนาการของกล้ามเนื้อเล็กของเด็กในช่วงปฐมวัยสามารถจำแนกแบ่งตามขั้นหรือระยะของการพัฒนา โดยเริ่มจากพฤติกรรมการใช้มือตะปบ จับสิ่งของด้วย 4 นิ้วมือที่ติดกับฝ่ามือ โดยเริ่มใช้ฝ่ามือใกล้ ๆ สันมือ ก่อนเลื่อนไปยังใจกลางฝ่ามือ จากนั้นหัวแม่มือจึงค่อยเคลื่อนเข้ามาช่วย และขั้นสุดท้ายคือการหยิบของด้วยหัวแม่มือกับปลายนิ้ว (Gesell & Amatruda, 1947) หากเด็กในช่วงวัยนี้สามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วจะสามารถหยิบจับสิ่งของต่าง ๆ แต่งตัว รับประทานอาหาร แปรงฟัน ผูกเชือกกรองเท้า หรือช่วยเหลือตัวเองเบื้องต้นได้ นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกประสาทสัมผัส และความคล่องแคล่ว ซึ่งจะนำไปสู่การอ่านและการเขียนของเด็กได้ในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2558)

ภาพ 1

การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กด้วยการระบายสี

ดังนั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กอวัยวะส่วนนิ้วและมือ ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการหยิบจับสิ่งของ การดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้ในอนาคต หากเด็กได้รับการฝึกฝนและส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้อย่างเหมาะสม จะช่วยวางรากฐานที่มั่นคงให้กับทักษะต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียน การเข้าสังคม และการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเติบโตขึ้น

บทบาทของศิลปะกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ในช่วงอายุ 3-6 ปี เด็กอยู่ในระยะของการพัฒนาทักษะพื้นฐานทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม กิจกรรมศิลปะจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเหล่านี้ โดยเฉพาะการวาดภาพที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความคิด จินตนาการ และความรู้สึก อย่างเป็นอิสระนั้น (Lowenfeld & Brittain, 1987) เป็นเหมือน “หน้าต่าง” สู่โลกภายในของเด็กที่ผู้ใหญ่สามารถใช้ในการเข้าใจและส่งเสริมพัฒนาการได้อย่างเหมาะสม และยังช่วยกระตุ้นให้เด็กพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ ให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลินได้ถ่ายทอดประสบการณ์ใกล้ตัวและสะท้อนความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อมรอบตัว ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สมองมีความคล่องตัวและความยืดหยุ่นในการคิด

หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา ได้กำหนดเป้าหมายของวิชาศิลปะไว้ชัดเจนว่าเป็นวิชาที่ใช้สำหรับพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก (Somchai promsuwan, 2023) ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดกระบวนการคิด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ ผ่านการถ่ายทอดความรู้และความรู้สึกออกมาในรูปของงานศิลปะ (อมรรัตน์ สารบัญชี, 2565) กิจกรรมเสรีที่เด็กทุกคนสามารถจะทำได้เมื่อตนเองเกิดความต้องการพอใจและสนใจ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี ช่วยส่งเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ช่วยฝึกการแก้ปัญหา ผ่อนคลายอารมณ์ ทำให้จิตใจสงบ อ่อนโยน มีสมาธิในการทำงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การใช้อุปกรณ์ศิลปะต่าง ๆ อาทิ สีไม้ สีเทียน ดินน้ำมัน ยังช่วยฝึกการควบคุมมือ เสริมกล้ามเนื้อมัดเล็ก (Fine Motor Skills) และพัฒนาทักษะการประสานสัมพันธ์ระหว่างตาและมือ จนเกิดความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อทั้งสองข้างมากขึ้น (สุพรรณิ ดัดถุยาวัตร และ วาดารณ พูลผลอำนวย, 2567) การขีดเขียนและระบายสีอย่างตั้งใจส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อและนิ้วให้แข็งแรง ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญสำหรับการเขียนในอนาคต (Berk, 2013)

ดังนั้นศิลปะจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคมของเด็กปฐมวัย ไม่ว่าจะเป็นการเสริมสร้างกล้ามเนื้อมัดเล็กในการหยิบจับ อุปกรณ์ศิลปะสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ทักษะการประสานสัมพันธ์ระหว่างตาและมือ ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการคิด การริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการรวมถึงพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยนี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังช่วยฝึกให้เด็กมีสมาธิและ มีความคล่องตัวในการคิดและการแก้ปัญหา

ภาพ 2

กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

จินตนาการของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยอยู่ในระยะของการพัฒนาความคิดอย่างสร้างสรรค์และจินตนาการที่เป็นอิสระ เด็กวัยนี้ยังไม่มีข้อจำกัดจากกรอบของเหตุผลหรือความเหมือนจริงแบบผู้ใหญ่ จึงสามารถแสดงออกทางศิลปะได้อย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา ภาพวาดของพวกเขาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนความรู้สึก ความคิด และประสบการณ์ส่วนตัวอย่างแท้จริงการวาดภาพ เด็กในวัยนี้มักแสดงให้เห็นถึง “ความแตกต่าง” อย่างชัดเจนในด้าน ขนาด รูปทรง วัตถุ พื้นผิว และตำแหน่งในการจัดวาง ซึ่งไม่ใช่ข้อผิดพลาด แต่เป็นการสะท้อนโลกภายในและจินตนาการที่กำลังเติบโตอย่างมีความหมายผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นธรรมชาติ

เด็กในวัยนี้จะวาดภาพเป็นการเล่าเรื่อง (storytelling) เป็นลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือเหตุการณ์สมมุติ แต่เด็กจะไม่แยกแยะโลกแห่งความจริงกับจินตนาการอย่างชัดเจน เด็กมักวาดสิ่งที่มีความสำคัญกับตนเองให้มีขนาดใหญ่กว่าวัตถุอื่น เช่น วาดแม่ ตัวเอง สัตว์

เลี้ยงใหญ่กว่าบ้าน สะท้อนความรัก ความผูกพัน หรือความรู้สึกปลอดภัยที่ได้รับ ซึ่งแตกต่างจากมุมมองแบบเหมือนจริงที่ผู้ใหญ่วาด เด็กปฐมวัยจึงเลือกใช้เป็นรูปพื้นฐาน เช่น วงกลม สีเหลี่ยม และสามเหลี่ยม เด็กใช้รูปทรงเหล่านี้เพื่อสร้างบ้าน ต้นไม้ หรือแม้แต่ดวงอาทิตย์ โดยไม่จำเป็นต้องสมจริงความคิดสร้างสรรค์เหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าการคิดนอกกรอบเริ่มต้นตั้งแต่วัยปฐมวัย และควรได้รับการสนับสนุน (Robinson, 2006) แต่สิ่งที่เด็กวาดจะสะท้อนความเข้าใจ และสัญลักษณ์ที่เด็กกำลังเรียนรู้ เด็กมักจะวาดคนครอบครัว บ้าน ต้นไม้ ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ สัตว์เลี้ยง หรือสิ่งของอื่น ๆ ในจินตนาการของพวกเขาไม่ว่าจะเป็นตุ๊กตา ของเล่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความหมายในชีวิตประจำวันของเด็ก วาดสิ่งที่เด็กเลือกสะท้อนความสนใจและความผูกพันกับสิ่งรอบตัว จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างชัดเจน (Lowenfeld & Brittain, 1987)

ภาพ 3

ภาพวาดแสดงอาชีพในฝันของเด็กประถมวัย

แม้เด็กจะยังไม่สามารถถ่ายทอดพื้นผิวอย่างซับซ้อนได้ แต่พวกเขาเริ่มใช้ลวดลาย เช่น เส้นซ้ำ จุด หรือลายหยัก เพื่อสื่อถึงวัสดุ เช่น หญ้า ท้องฟ้า น้ำที่กำลังเคลื่อนไหว ก้อนเมฆที่ ความเข้มอ่อนไม่เท่ากัน ซึ่งแสดงถึงความเข้าใจเชิงประสาทสัมผัส เด็กอาจวางวัตถุในตำแหน่ง ที่ไม่เป็นไปตามหลักทัศนียภาพ เช่น ดวงอาทิตย์อยู่ใกล้บ้านเกินจริง บ้านลอยกลางอากาศ บ้าน ลอยฟ้า บ้านในทะเล บ้านของเจ้าหญิง ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการทางความคิดอย่างมีนัยสำคัญ (Kellogg, 1969) สิ่งเหล่านี้คือการสะท้อนโลกภายในที่ไม่ควรถูกแก้ไข แต่ควรได้รับการส่งเสริม ดังนั้นการวาดภาพของเด็กในวัยปฐมวัยควรเน้นที่ “กระบวนการมากกว่าผลลัพธ์” ซึ่ง เด็กจะได้ฝึกการคิดสร้างสรรค์ การจัดลำดับความคิด และแสดงอารมณ์ได้อย่างอิสระ ซึ่งล้วน เป็นพื้นฐานสำคัญของ พัฒนาการองค์รวม (Holistic Development) ไม่มีข้อจำกัดจากรอบ ของเหตุผลหรือความเหมือนจริงผ่านการเล่าเรื่องด้วยภาพและสะท้อนความเข้าใจและ สัญลักษณ์ที่เด็กกำลังเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน

จิตวิทยาสีและผลต่ออารมณ์พฤติกรรมเด็ก

การเลือกสีที่เขานำมาใช้ก็จะบ่งบอกถึงสภาวะอารมณ์ของเด็ก ณ ช่วงเวลานั้น ซึ่งสีที่ เด็กชื่นชอบนั้นไม่ได้สะท้อนแค่วินิจฉัย แต่ยังสะท้อนถึงสภาพจิตใจและบุคลิกภาพของแต่ละคน (Lüscher, 2008) สีมืดความไวต่อสิ่งเร้าทางประสาทสัมผัส มีอิทธิพลอย่างมากต่ออารมณ์และ พฤติกรรมของเด็กในการรับรู้ สีจึงทำหน้าที่เหมือน “ภาษาทางอารมณ์” ที่เด็กใช้ในการสื่อสาร และรับรู้โดยไม่ต้องใช้คำพูด การให้เด็กได้เลือกสีอย่างอิสระในการวาดภาพหรือสร้างสรรค งานศิลปะ เป็นการส่งเสริมการใช้ความคิดเชิงสัญลักษณ์ (symbolic thinking) จะช่วยให้เด็กได้ “สร้างความหมายใหม่” ขึ้นจากสิ่งที่พบเจอในโลกจริง ผสมกับอารมณ์ ประสบการณ์ และ การรับรู้ภายในของตนเอง ซึ่งทำให้ โลกภายนอกไม่ใช่สิ่งที่ถูกยึดเยียดความหมายให้ แต่เป็น สิ่งที่เด็กตีความขึ้นเองได้ในแบบเฉพาะตัว (Piaget, 1962) ใน “พื้นที่ทางอารมณ์” บนกระดาษ ขาว ช่วยสร้างสมดุลทางอารมณ์ผ่านการสร้างสรรค์ที่ได้รับการสนับสนุนให้ทดลองใช้สีตาม จินตนาการจะมีแนวโน้มในการพัฒนาทักษะด้านการแสดงออกและการควบคุมอารมณ์ที่ดีขึ้น การใช้สีในงานศิลปะของเด็กสามารถสะท้อนพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ผ่านรูปแบบ การเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (constructivism) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบริบททางสังคม เด็กจะสามารถ พัฒนาแนวโน้มในการสื่อสารและเข้าใจตนเองได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นผ่านการใช้สีในงานศิลปะ ซึ่งแต่ละ สีที่นำมาใช้จะมีความหมายของสีทางจิตวิทยาตามอารมณ์ของเด็ก

สีโทนร้อน สีแดง สีส้ม และสีเหลือง ซึ่งช่วยกระตุ้นพลังงานและเพิ่มความตื่นตัวให้กับเด็ก สีแดงมีความโดดเด่นในการดึงดูดความสนใจและกระตุ้นให้เด็ก ๆ รู้สึกกระฉับกระเฉง ขณะที่สีส้มและสีเหลืองช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ความสนุกสนาน และส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่มีชีวิตชีวา

สีโทนเย็น สีฟ้า สีเขียว และสีม่วง มีผลช่วยให้เด็ก ๆ รู้สึกผ่อนคลาย สบายใจ และลดความเครียด สีฟ้าช่วยสร้างบรรยากาศที่สงบ เหมาะสำหรับห้องนอนหรือพื้นที่พักผ่อน สีเขียวทำให้เด็ก ๆ รู้สึกสดชื่นและใกล้ชิดกับธรรมชาติ ช่วยลดอาการเหนื่อยล้าและสร้างสมาธิได้ดี สีม่วงให้ความรู้สึกรอบอุ้ม ปลอดภัย ส่งเสริมความสงบทางอารมณ์ได้อย่างดีเยี่ยม เด็กจะมีการพัฒนาการรับรู้สีตามวัย โดยเริ่มจากการแยกความแตกต่างของความสว่าง

จนถึงการจำแนกสีพื้นฐาน เช่น แดง เหลือง น้ำเงิน และพัฒนาไปสู่การผสมสีและความเข้าใจในความหมายของสี (พรรณิ สนวนเพลง, 2550) เด็ก ๆ มีปฏิกริยาเชิงบวกต่อสีสว่าง (เช่น สีชมพู สีฟ้า สีแดง) และมีอารมณ์เชิงลบต่อสีเข้ม เช่น สีน้ำตาล สีดำ สีเทา ปฏิกริยาทางอารมณ์ของเด็กต่อสีสว่างจะเป็นไปในทางบวกมากขึ้นตามวัย (Boyatzis & Varghese, 1994) โดยเด็กที่ใช้สีเข้มมากกว่าปกติ อาจกำลังเผชิญกับความเครียด หรือเด็กที่ใช้สีสว่างอย่างต่อเนื่อง อาจกำลังมีความสุขและรู้สึกปลอดภัย ดังนั้นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้สีอย่างหลากหลายยังสัมพันธ์กับทักษะทางความคิด (Cognitive Flexibility) และการความยืดหยุ่นของการใช้สี ไม่เพียงแต่ส่งเสริมประสบการณ์ความคิดงานสร้างสรรค์ แต่ยังส่งผลดีต่อสุขภาพจิตทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกและบุคลิกภาพในระยะยาว

กิจกรรม ‘สีสันบ้านของฉัน’

กิจกรรม ‘สีสันบ้านของฉัน’ เริ่มจากการพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับ ‘บ้าน’ เช่น บ้านของตนเองมีลักษณะอย่างไร มีใครอยู่บ้าง มีสิ่งใดที่ชอบหรือไม่ชอบในบ้าน จากนั้นจะกระตุ้นให้เด็กวาดภาพบ้านในแบบของตนเอง พร้อมเลือกใช้สีเพื่อเติมเต็มภาพให้มีชีวิตชีวา สีที่เด็กเลือกมักสะท้อนถึงความรู้สึกและประสบการณ์ของพวกเขา เช่น การใช้สีสดเพื่อแสดงความอบอุ่นหรือสีเข้มเพื่อแสดงถึงมุมสงบของบ้าน การที่เด็กได้สร้างภาพบ้านของตนเอง ทำให้พวกเขาได้เรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ ความรู้สึกของตน และความสำคัญของ ‘บ้าน’ ในฐานะที่เป็นพื้นที่แห่งความรักและความปลอดภัย การวาดภาพเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกภายในอย่างเป็นทางการ เด็กในวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติ พวกเขาตื่นเต้นเมื่อได้รับโอกาสในการริเริ่มหรือทดลองสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง หากได้รับพื้นที่ปลอดภัยในการทดลองวาดภาพโดยปราศจากข้อจำกัดหรือการตัดสิน (Wright, 2012). ซึ่งเด็ก

จะรู้สึกมั่นใจ กล้าคิด และกล้าทำมากยิ่งขึ้น การเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลอง และถ่ายทอดอารมณ์ผ่านงานศิลปะอย่างอิสระ ไม่เพียงแต่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ แต่ยังเสริมสร้างพัฒนาการด้านจิตใจและสังคม เช่น ความภาคภูมิใจในตนเอง การมีสมาธิ และการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในระยะยาว ซึ่งการวาดภาพสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าใจพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กได้อีกด้วย (Edwards, 2004; Wright, 2012)

ภาพ 4

กิจกรรม ‘สีสันบ้านของฉัน’

งานศิลปะจากหัวข้อ “สีสันบ้านของฉัน” ไม่เพียงแต่สร้างความเพลิดเพลินและเปิดพื้นที่ให้เด็กปฐมวัยได้แสดงออกอย่างอิสระ แต่ยังสะท้อนพัฒนาการทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมที่สำคัญ โดยเมื่อผลงานเหล่านี้ถูกนำไปจัดแสดงในห้องเรียน หรือกิจกรรมครอบครัว ผู้ปกครองสามารถมองเห็นพัฒนาการและมุมมองของเด็กผ่านสายตาของ “ศิลปินตัวน้อย” อันเป็นการสร้างสายสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบ้านกับโรงเรียน อีกทั้งยังส่งเสริมความมั่นใจ การสื่อสาร และการยอมรับตนเองของเด็ก โดยพิจารณาในเชิงวิชาการ จำเป็นต้องอาศัย การทบทวนวรรณกรรม และการประยุกต์ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของ Piaget ที่ชี้ว่าเด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (hands-on experience) ทฤษฎีของ Vygotsky ที่เน้น “เขตพัฒนาที่ใกล้ที่สุด” (Zone of Proximal Development) และการเรียนรู้เชิงสังคม รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีของ Gardner ที่อธิบายความแตกต่างของศักยภาพเด็กในด้านศิลปะ

จินตนาการ และการสื่อสาร การเปรียบเทียบทฤษฎีเหล่านี้กับผลลัพธ์จากกิจกรรมช่วยยืนยันว่า การวาดภาพบ้านไม่ใช่เพียงการฝึกศิลปะ แต่เป็นการพัฒนาความเข้าใจตนเองและผู้อื่น

กระบวนการศึกษา สามารถแสดงได้ในลักษณะกึ่งทดลอง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยเข้าร่วมกิจกรรม “สีสันบ้านของฉัน” ผ่านขั้นตอนการสอนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

ขั้นนำ (Motivation)	สนทนาเรื่อง “บ้านของฉัน” เปิดคำถามปลายเปิด กระตุ้นความสนใจ
ขั้นสอน (Exploration)	แจกวัสดุ เช่น ดินสอสี สีเทียน กระดาษ ให้วาดภาพบ้านหรือครอบครัว พร้อมบรรยายประกอบ
ขั้นสรุป (Reflection)	ให้เด็กเล่าเรื่องราวจากภาพ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม และครู/ผู้ปกครองสะท้อนข้อสังเกต
อุปกรณ์/สื่อ	ดินสอสี สีไม้ สีเทียน กระดาษ A4 ภาพตัวอย่างบ้าน
ระยะเวลา	40-60 นาที

การประเมินผลใช้การสังเกตพฤติกรรม (Observation checklist) การประเมินชิ้นงาน (Portfolio) และการประเมินการสื่อสารของเด็ก

ข้อสังเกตทางวิชาการ พบว่าเด็กแต่ละคนมีการเลือกใช้สีและการจัดวางองค์ประกอบที่สะท้อนภาวะอารมณ์ ความมั่นใจ และทักษะการคิดเชิงนามธรรมที่แตกต่างกัน การให้โอกาสเด็กเล่าเรื่องประกอบภาพยังเป็นการบูรณาการทักษะทางภาษาและการสื่อสารเข้ากับทักษะทางศิลปะ กิจกรรมจึงเป็นทั้ง พื้นที่แห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และ กระบวนการวัดประเมินพัฒนาการ ที่ครอบคลุมทั้งด้านกาย จิตใจ และสังคม

ตาราง 1

ผลงานและคำอธิบายภาพวาดของเด็กในกิจกรรม ‘สีสันบ้านของฉัน’

ผลงานของเด็กปฐมวัย	คำอธิบาย
<p>ผลงานของเด็กปฐมวัยในกิจกรรม</p> 	<p>ภาพวาดนี้แสดงให้เห็นถึงจินตนาการและความรู้สึกผ่านการใช้สีสดใส เด็กวาดภาพบ้านสี่มุมตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่มีทุ่งหญ้าเขียวขจี ภูเขาหลากสี และท้องฟ้าที่เต็มไปด้วยเมฆสีสดใสต่าง ๆ พร้อมดวงอาทิตย์สีเหลืองสดใสที่ส่องแสงอยู่บนท้องฟ้า รายละเอียดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความอบอุ่นและความสุขในมุมมองของเด็กที่มีต่อบ้านและครอบครัว</p>

ผลงานของเด็กปฐมวัย	คำอธิบาย
<p>ผลงานของเด็กปฐมวัยในกิจกรรม</p> 	<p>ภาพวาดนี้แสดงถึงเด็กผู้หญิงคนหนึ่งที่ยืนอยู่ท่ามกลางทุ่งหญ้าสีเขียว รายล้อมไปด้วยดอกไม้หลากสี เธอสวมกระโปรงสีชมพูและมีปีกคล้ายนางฟ้า แสดงออกถึงความฝัน จินตนาการ และความสุขในโลกแห่งความเป็นเด็ก เบื้องหลังเป็นท้องฟ้าสีฟ้าสดใส มีทั้งเมฆ ดวงอาทิตย์ และสายฝนโปรยปรายอย่างอ่อนโยน ซึ่งสะท้อนถึงอารมณ์และความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนของเด็ก</p>
<p>ผลงานของเด็กปฐมวัยในกิจกรรม</p> 	<p>ภาพวาดนี้สื่อถึงบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความสุขและจินตนาการ เด็กวาดภาพตนเองในชุดสีชมพูสดใส ยืนอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่มีหญ้าเขียว ต้นไม้ และดวงอาทิตย์ที่ส่องแสงอย่างอบอุ่นท้องฟ้า ในภาพยังมีการใช้สีเหลืองและส้ม แสดงถึงแสงแดดและบรรยากาศอันแจ่มใส รายละเอียดต่าง ๆ สะท้อนถึงความรู้สึกที่สดใส เบิกบาน และปลอดภัย ภาพวาดนี้แสดงถึงพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดี ความมั่นใจในตนเอง และการสื่อสารความรู้สึกผ่านศิลปะอย่างชัดเจน</p>

ดังนั้น “สีสันบ้านของฉัน” จึงไม่ใช่เพียงแค่กิจกรรมศิลปะทั่วไป หากแต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่หล่อหลอมความคิด ความรู้สึก และจินตนาการของเด็กปฐมวัยผ่านโลกใบเล็กที่เต็มไปด้วยสีสันที่เด็กสร้างขึ้นเอง การสอนศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นไม่เน้นการเลียนแบบเหมือนจริง และเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้จินตนาการของตนเองมากที่สุด ผู้สอนควรให้คะแนนจากจินตนาการ ความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร การแสดงออกเฉพาะตน มากกว่าความสวยงามตามกรอบมาตรฐาน เนื่องจากศิลปะไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว จึงมักถูกนำไปใช้ในกิจกรรมส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็กที่ผ่านการเรียนศิลปะจึงมักเป็นเด็กที่กล้าแสดงออก ทั้งผ่านการแสดงละคร ร่ายรำ รวมไปถึงการขีดเขียนจินตนาการอย่างอิสระออกมาเป็นภาพวาด ซึ่งตอบสนองจินตนาการของเด็กได้ดีกว่าทางอื่น แต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่หล่อหลอมความคิด ความรู้สึก และจินตนาการของเด็กวัยเยาว์ผ่านโลกใบเล็กที่เต็มไปด้วยสีสันของพวกเขาเอง

อภิปรายผล

จากการดำเนินกิจกรรม “สี่ส้านบ้านของฉัน” พบว่า เด็กปฐมวัยสามารถถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ผ่านการใช้สีและการวาดภาพได้อย่างเป็นธรรมชาติ การเลือกใช้สีสดใสหรือสีเข้มไม่เพียงแต่สะท้อนความชอบส่วนตัว แต่ยังแสดงออกถึงสภาวะอารมณ์และประสบการณ์ชีวิตของเด็กในช่วงเวลานั้น ๆ การที่เด็กได้มีโอกาสเล่าเรื่องประกอบภาพ ยังช่วยเสริมสร้างทักษะการสื่อสารและการคิดเชิงนามธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กที่จำเป็นต่อการเขียนและการทำกิจกรรมในอนาคต

ผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget, J. (1962). ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (hands-on experience) และ Vygotsky, L. S. (1978). ที่อธิบายการเรียนรู้ผ่าน “เขตพัฒนาที่ใกล้ที่สุด” (Zone of Proximal Development) โดยการได้รับคำชี้แนะและพื้นที่ปลอดภัยในการทดลอง เด็กจะสามารถพัฒนาศักยภาพได้สูงกว่าการทำด้วยตนเองเพียงลำพัง

การต่อยอดกิจกรรม “สี่ส้านบ้านของฉัน” สามารถนำมาบูรณาการในห้องเรียนได้อย่างหลากหลาย โดยครูอาจใช้การวาดภาพบ้านเป็นกิจกรรมเชื่อมโยงกับวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย โดยให้เด็กแต่งประโยคสั้น ๆ เล่าเรื่องประกอบภาพ คณิตศาสตร์โดยสอดแทรกการนับจำนวนหน้าต่าง ประตู หรือคนในบ้าน และสังคมศึกษาโดยชวนเด็กพูดคุยเกี่ยวกับครอบครัวและบทบาทของสมาชิก การนำเสนอภาพถ่ายผลงานของเด็กในงานวิจัยหรือบทความ จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักจริยธรรม โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองและกลุ่มตัวอย่าง (เด็กในภาพ) อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและสร้างความเชื่อมั่นต่อการเผยแพร่ผลงาน นอกจากนี้ยังสามารถจัดนิทรรศการผลงานในห้องเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้เด็ก และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้สื่อสารกับบุตรหลานผ่านงานศิลปะโดยการชวนเด็กวาดภาพห้องของตนเอง หรือสถานที่ที่ชอบไปกับครอบครัว เพื่อสะท้อนความรู้สึกและเปิดโอกาสให้เกิดการสนทนาภายในบ้าน การจัด “มุมศิลปะ” เล็ก ๆ ไว้ในบ้านให้เด็กได้วาดและระบายสีอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการนำผลงานมาติดประดับที่บ้าน ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยสร้างกำลังใจและการยอมรับให้กับเด็ก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. ชุมชนสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พรรณณี สวนเพลง. (2550). สีและพัฒนาการของเด็ก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น*, 30(2), 15-24
- ปรารธนา กุศลโกมล และสุรสา จันทนา. (2565). การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ
มัดเล็กของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*,
7(3), 155-164.
- ศุภศรี สุตติยาภรณ์. (2567). การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรม การ
วาดภาพระบายสี. *วารสารปัญญาลิขิต*, 3(3), 1-10
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2558). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุพรรณิ ดัตถุยาวัตร และวตาภรณ์ พูลผลอำนวย. (2567). การพัฒนาความสามารถในการใช้
กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. *วารสารมณีเชษฐา
ราม วัตถุประสงค์*, 7(6), 517-528.
- อมรรัตน์ สารปัญญา. (2565). การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นปฐมวัย โดยการจัด
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นกระบวนการกลุ่ม. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี*, 1(2),
65-72. สืบค้น จาก <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JLA/article/view/1477>
- Berk, L. E. (2013). *Infants, Children, and Adolescents* (7th ed.). Pearson Education.
- Boyatzis, C. J., & Varghese, R. (1994). Children's emotional associations with
colors. *The journal of genetic psychology*, 155(1), 77-85.
- Edwards, L. C. (2004). *The creative arts: A process approach for teachers and
children* (3rd ed.). Merrill/Prentice Hall.
- Gesell, A. & Amatruda, C. S. (1947). *Developmental diagnosis*. Hoeber.
- Jungpanich, P., & Ployluan, W. (2023). การศึกษาสถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัย ไทย
ปี 2564. *Thailand journal of health promotion and environmental health*,
46(1), 41-53.
- Kellogg, R. (1969). *Analyzing children's art*. National press books.
- Lowenfeld, V., & Brittain, W. L. (1987). *Creative and mental growth* (8th ed.).
Macmillan.
- Lüscher, M. (2008). *Lüscher-test color-diagnostic*. Color-Test Verlag.

- Piaget, J. (1962). *Play, dreams and imitation in childhood*. W. W. Norton & Company.
- Somchai promsuwan. (2023). Art activity for children enhance creative thinking. *Journal of information technology and innovation*, 22(1), 15–28. retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/oarit/article/view/272966>
- Robinson, K. (2006). *Do schools kill creativity?* [Video]. TED Conference. https://www.ted.com/talks/sir_ken_robinson_do_schools_kill_creativity
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes* (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds. & Trans.). Harvard University Press.
- Wright, S. (2012). *Children, meaning-making and the arts* (2nd ed.). Pearson Education.

